

Consumentenvertrouwen in Nederland net zo hard onderuit als in problemlanden

Zoals in deze paragraaf al is benadrukt, staat de particuliere consumptie van huishoudens er al jaren niet goed voor. De groei is klein of zelfs negatief en is lager dan in andere eurolanden. Dit is deels verklaarbaar door lage inkomensgroei en vermogensdalingen. Het is niet zo dat Nederlanders op grote schaal sparen; ook de individuele spaarquote is immers langdurig negatief. Toch gaan er ook wel geluiden op dat de Nederlandse consument erg pessimistisch is en zichzelf de put in praat (a). Daarom rijst de vraag of het vertrouwen van Nederlandse consumenten inderdaad grotere klappen heeft gehad dan in andere Europese landen en of dit de relatief lage consumptiegroei kan verklaren. Ook in andere landen wordt het consumentenvertrouwen gemeten volgens dezelfde methoden en (grotendeels) dezelfde vragenlijst als in Nederland. De cijfers zijn daarom goed vergelijkbaar (b). Onderstaande tabel laat voor enkele landen zien hoeveel het consumentenvertrouwen en enkele onderdelen daarvan eind 2012 verschillen van het langjarig gemiddelde tot en met eind 2007 (begin van de Grote Recessie).

Vertrouwensindicatoren van consumenten, dec-2012 ten opzichte van gemiddelde 1985-2007

	NL	EU	BE	DE	DU	IE	GR	SP	PO	ZW	VK
Verandering saldo % positieve en negatieve antwoorden											
Consumentenvertrouwen	-32	-15	-19	2	-2	-8	-44	-29	-38	-9	-9
Fin. situatie laatste jaar	-17	-12	-6	-9	9	-32	-57	-35	-28	2	-15
Fin. situatie komend jaar	-18	-11	-5	-4	4	-20	-52	-24	-32	0	-9
Econ. situatie laatste jaar	-55	-25	-25	-7	4	-32	-63	-61	-53	-25	-29
Econ. situatie komend jaar	-39	-21	-16	12	-8	-13	-52	-35	-53	-12	-17
Stijging werkloosheid	61	23	37	8	2	0	44	41	44	37	9
Grote aankopen nu	-27	-11	-15	-3	13	-29	-28	-27	-44	-20	-40
Grote aankopen komend jaar	-7	-11	-3	0	2	-24	-52	-30	-33	-3	-16
Sparen op dit moment	4			2	-15	-14	6	-57	-34	11	-35
Sparen komend jaar	-12	-8	-18	8	-4	0	-28	-17	-24	14	-1
Fin. situatie huishouden	-4	-2	-1	3	12	20	-17	-15	-6	12	-3

NL=Nederland, EU=Euro17, BE=België, DE=Denemarken, DU=Duitsland, IE=Ierland, GR=Griekenland, SP=Spanje, PO=Portugal, ZW=Zweden, VK=Verenigd Koninkrijk

Bron: Eurostat

Het Nederlandse consumentenvertrouwen daalde in de afgelopen vijf jaar met 32 punten. Dit is veel meer dan het Euro17-gemiddelde en evenveel als in veel landen met grote financiële problemen zoals Spanje en Portugal. Alleen Griekenland laat een veel sterkere daling zien, maar het verschil is opvallend klein. Als we kijken naar de onderliggende deelvragen, dan dalen in Nederland vooral de macro-economische indicatoren zoals de economische situatie in het afgelopen én komende jaar hard, en stijgt de verwachte ontwikkeling van de werkloosheid sterk. Op al deze indicatoren laat Nederland een verslechtering zien, die door (vrijwel) geen enkel ander land wordt geëvenaard. Een nuancering hierbij is wel dat bijvoorbeeld in Griekenland de werkloosheidsindicator onmogelijk zo veel kon stijgen als in Nederland vanwege het veel hogere langetermijngemiddelde (het werkelijke werkloosheidsniveau ligt in Nederland immers al jarenlang relatief laag). Maar dan nog blijft het opvallend dat Nederland op deze factoren uitzonderlijk scoort. De Nederlander is relatief veel pessimistischer geworden over de economische situatie.

Is er dan niets positiefs te melden? Toch wel. De Nederlandse consument denkt dat zijn eigen huishouden er financieel niet of nauwelijks slechter voorstaat dan in het verleden. Dit wijkt niet af van het Euro17-gemiddelde. Ook is de Nederlander het aankomende jaar slechts licht pessimistischer over het doen van grote aankopen dan in de periode voor 2008; een vergelijkbare score met andere landen. Tot slot spaart men nauwelijks anders dan in het verleden. De problemen zitten dus vooral bij anderen (c). Toch duiden de sterk verslechterde indicatoren erop dat Nederlandse consumenten erg onzeker zijn over de nabije toekomst, vooral het sterk verhoogde gepercipieerde werkloosheidsrisico is weinig geruststellend. Dit is mogelijk een aanvullende verklaring voor de slechte Nederlandse consumptieontwikkeling, bovenop de negatieve inkomens- en (huizen)vermogensontwikkelingen die een groot deel van de daling verklaren.

- (a) Zie bijvoorbeeld: R. van der Belt, (2012), Consument laat zich put in praten, Themabericht 2012/02, Rabobank Nederland.
 (b) Met dien verstande dat het gemiddelde (lange-termijn) niveau sterk verschilt: Nederland heeft een structureel hoger consumentenvertrouwen dan het Europees gemiddelde. Vandaar dat dit kader ingaat op de afwijking van dit gemiddelde.
 (c) Zie ook: J. den Ridder en P. Dekker (2012), Burgerperspectieven 2012/2, Sociaal en Cultureel Planbureau.